

Dagmarstenen i Vitten

Næsten alle i Favrskov kommune kender Dagmarstenen, der er sat op ved den hellige kilde. Men hvorfor står stenen der, og hvem har bekostet og rejst stenen?

I et højskoleblad fra 1915 ses et flot billede af Dagmarstenen, og der er en lang artikel om Thor Lange, som bekostede stenen. Artiklen er skrevet i forbindelse med Thor Langes død.

Thor Næve Lange blev født i København 9. april 1851, som søn af en præst ved Abel Cathrines Stiftelse. Thor Lange passede sin skole, og blev meget optaget af litteraturen. Desuden var han et sprog-geni. Sommerferierne tilbragte han på en jysk herregård hos en farbror, der havde arvet barndomshjemmet. Thor Lange blev student i 1869, og tog filologisk embedseksamen i 1874, og han havde allerede da bidraget til litteraturen med oversættelser af vers til antologier. Efter opfordring tog han til Sct. Pedersborg for at blive lærer i latin og græsk sprog i den danske stats tjeneste i Rusland.

Thor Lange giftede sig i 1883 med den russiske fyrstinde Nathalia Protopopov, hvis landejendom i Urkaine, han styrede med stor dygtighed. I 1889 blev han optaget i den russiske adel. Thor Lange forblev dansk statsborger. Både i Danmark og Rusland havde man stor tiltro til den danske lærer, digter og professor. Han blev udnævnt til dansk konsul og statsråd i Moskva. Han og hustruen tog gæstfrit imod alle danskere. Enhver dansker kunne gå frit ind og ud af deres hjem, og han hjalp mange landsmænd, der var kommet i nød i Rusland.

Han følte sig elsket og æret af russerne, bl.a. da studenterne holdt vagt uden for hans bolig i Moskva under oprøret i 1906.

Efter oprøret i 1906, da han en dag måtte gå gennem kugleregnen med oprakte hænder for at vise, at han ikke bar våben, bestemte han, at han ikke længere ville arbejde som lærer og konsul. Han trak sig tilbage til

sit gods sammen med Nathalia. Over konsulbygningen i Moska havde der vajet et mægtigt dannebrogssflag; det kom nu til at dække den ene væg i havesalen på herresædet Napadovka.

Thor Lange blev så glad for at bo i Rusland, at han blev der til sin død. Kun få gange var han på besøg i Danmark. Men han følte sig fremmed, selv om han blev modtaget godt. Han hørte til i Rusland, men de fleste tanker gik til fædrelandet. Han følte sig splittet mellem Danmark og Rusland.

Han var også meget optaget af middelalderen. Han holdt meget af sange og viser fra middelalderen, og han oversatte også disse viser. Han bevarede kontakten til Danmark og det danske sprog gennem brevveksling med mange danskere, men også gennem sit forfatterskab, hvor han skrev prosa og vers. Desuden oversatte han mange slaviske værker til dansk. Han havde desuden stor kærlighed til sønderjyderne. De bad engang i bladene om danske bøger. Da gav han dem hele den danske del af sin bogsamling.

De gamle danske minder ville han gerne have fremhævet. Han fik sat mindesten op for Svend Grathe, Erik Klipping, Magnus den gode og Erik Ejegod. Desuden satte han mindekors for Knud Lavard og Eskild Snabbe. Desuden en stendysse ved Kongeåen og mindetavler over gode mænd i flere danske kirker.

I de senere år følte han sig stærkt ældet. Han havde haft tunge sorger, og et næsten 30 år langt arbejdsliv som lærer ved 2 højere skoler samtidig med konsulgerningen havde tæret på kroppen. Desuden blev der brugt tid på oversættelser af gamle sprog. Ofte tog han sin lille knæ-violin frem og spillede sange hjemmefra.

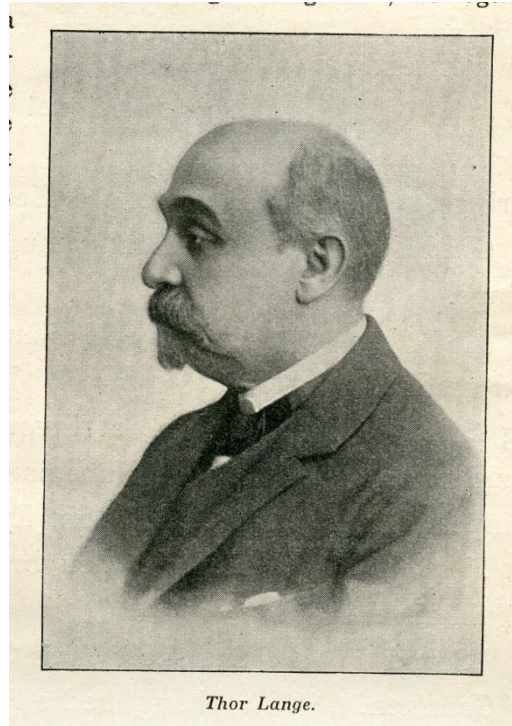
Thor Lange brugte den sidste del af sit liv og alle sine danske forfatterhonorarer til at rejse mindesten og mindeplader over middelalderens store historiske skikkelser i Danmark.

Da krigen brød ud i 1914 omdannede han og hustruen deres herresæde til lazaret.

Måske Thor Lange og en fanget, såret sønderjyde har glædet sig ved at tale sammen på dansk.

Han blev dog i vinterens løb stadig svagere, og 22.feb. 1915 døde han, fjernt fra fædrelandet. Han efterlod ingen børn. Eneste søn, Immanuel, døde 14 dage gl.

Thor Lange blev begravet i Rusland på sit gods Napadovka. I 1920 blev han genbegravet på Vestre Kirkegård i København. Der er rejst en flot mindesten over ham med påskriften "Danmarks tro søn, Thor Lange."

Thor Lange.

Thor Lange, digter, oversætter, lærer, forsker, professor, konsul, statsråd og russisk adelsmand.

Men hvorfor så en mindesten for Dronning Dagmar i Vitten?

Thor Lange var jo meget optaget af middelalderen. Og Dronning Dagmar står som en god og retskaffen person. Knap 18 år gammel bliver hun i 1205 forlovet med den danske Konge Valdemar 2. Sejr. De bliver gift samme år i Lübeck. De får sønnen Valdemar den Unge (senere Valdemar 3.) i 1209. Hun dør i barselsseng 24.maj 1212 på Riberhus. Dronning Dagmars empati og ømhed for folket har bevaret mindet om hende langt ud over hendes samtid, hvilket kommer til udtryk i folkevisen om hendes sygdom og død. I folkevisen fremsættes ønsket om at løse landets fanger af deres jern, og give de fredløse fred. Kongen opfyldte virkelig, mens hun endnu levede, de fromme ønsker om at mildne forholdene for de indsatte i landets fængsler, og desuden eftergive de forhadte plovskatter.

Men hendes ønske om, at kongen ikke ville ægte Bengerd blev ikke opfyldt, så 2 år efter Dronning Dagmars død ægtede kongen den portugisiske prinsesse Bengerd.

Sagnet fortæller, at da Dronning Dagmar i 1205 sejlede ind til Ribe fra Meissen i Böhmen for at blive Danmarks dronning, lagde hun grunden til et lykkeligt og harmonisk Danmark. Dagmar blev elsket som folkets dronning.

Sagnet fortæller endvidere at, Dronning Dagmar hvilede ud på den store sten i Vitten, og hun fik bragt vand fra kilden i Præsteskov.

Så det var en ærbar og elsket kvinde fra middelalderen, som den gode Thor Lange gerne ville sætte et mindesmærke over.

Billeder fra Højskolebladet 1915.

Dagmarstenen, rejst af Thor Lange ved Vitten Præstegaard.